

Sh:»5686

BÜRÛC

﴿ ١٥ ﴾ سُورَةُ الْبُرُوجِ

Buruc Sûresi bilâ hilâf Mekkîdir.

Âyetleri - Yirmi ikidir.

Kelimeleri - Yüz dokuzdur.

Harfleri - Dört yüz elli sekizdir.

Faslası - ج . د . ق . ر . ب . ط . ظ harfleridir.

Bu Sûre bilhassa yukarıda « وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ » âyetleriyle işaret buyurulduğu

üzere kâfirlerin mü'minlere karşı besledikleri gayza ve mü'minlerin onlardan gördükleri mihnete katlanarak

Allah yolunda şehabet ile fevzi kabîre irdiklerine dair Dünya inkılâplarından bir inkılâb misâlini muhtevi

olarak evvelki Sûre gibi mü'minlere va'di ve kâfirlere va'fî ve Kur'anın şanına tenbîhi tazammun eder.

Kureyşin mü'minlere işkence etmeleri sebebiyle nâzil olduğu anlaşılıyor.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
﴿١﴾ وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿٢﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٣﴾
وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٤﴾ قَتَلَ أَصْحَابُ الْأَخْذُودِ ﴿٥﴾ النَّارِ
ذَاتِ الْوُقُودِ ﴿٦﴾

Sh:»5687

﴿٦﴾ إِذِ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٧﴾ وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ
شُهُودٌ ﴿٨﴾ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ
الْحَمِيدِ ﴿٩﴾ الَّذِي لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى

كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ الْحَرِيقِ ﴿١١﴾
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١٢﴾ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ
لَشَدِيدٌ ﴿١٣﴾ إِنَّهُ هُوَ يَبْدِئُ وَيُعِيدُ ﴿١٤﴾ وَهُوَ الْغَفُورُ
الْوَدُودُ ﴿١٥﴾ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٦﴾ فَعَالٌ لِمَا يُرِيدُ
﴿١٧﴾ هَلْ آتَيْكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٨﴾ فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ
﴿١٩﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿٢٠﴾ وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ
مُحِيطٌ ﴿٢١﴾ بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَجِيدٌ ﴿٢٢﴾ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ ﴿٢٣﴾

Meali Şerifi

O Semai zatilbüruca 1 Ve o yevmi mev'uda 2 Ve şâhîde ve meşhûda kasem olsun 3 Tel'iyin edildi

sahibleri o uhdudun 4 O çırallı ateşin 5 O vakit ki üzerine oturmuştlar 6 Mü'minlere yaptıklarına karşı şâhid

de oluyorlardı 7 Onlardan kızdıkları da yalnız azîz, hamîd olan Allaha iymân etmeleri idi

Sh:»5688

Ki bütün Semavât ve Arz mülkü onundur ve Allah, her şey'e şâhiddir 9 O kimseler ki mü'minîn ve mü'minâta fitne yapmışlar, sonra da tevbe etmemişlerdir muhakkak artık onlara Cehennem azâbı var ve onlara yangın azâbı vardır 10 O kimseler ki iman etmişler ve salih ameller işlemişlerdir, muhakkak onlara altından ırmaklar akar Cennetler var, işte o büyük kurtuluş dur 11 Hakîkat rabbının tutuşu şediddir 12 Çünkü o hem mübdî hem muîddir 13 Onunla beraber gafurdur, çok sevgili (vedud) dur 14 Arşın sahibi, şanlı (mecîd) dir 15 Dilediğini yapar (fa'alün limâ yürîd) dir 16 geldi ya, sana kıssası o orduların (o cünudun) 17 Fir'avnin ve Semudün 18 Fakat o küfredenler hâlâ bir tekzibe 19 Halbuki Allah arkalarından kuşatmış 20 Fakat o şanlı bir Kur'andır 21 Bir Levhı mahfuzda

1. ﴿وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ﴾ - Vav, kasem için, Semai zatil'bürcü: bürcüclü, ya'ni

bürclerle Müzeyyen Semâ.

BÜRUC, ma'lûm ki bürcün cem'idir. Bürc, aslında: zâhir şey demek olup sonra her bakanın gözüne

çarpacak vechile zâhir olan yüksek köşk «kasrı âlî» ma'nasında hakikat olmuştur. Şehir surlarının, kalelerin yüksek yerlerine de aynî vechile bürc denilmiştir. Bunlara teşbih tarikiyle veya zuhûr ma'nasiyle Semadaki yıldızlara veya büyüklerine veya bazı yıldızların ictimâından müteşekkil suretlere de itlak olunmuş ve bâhusus ma'ruf olan «Hamel, Sevr, Cevza, Seratan, Esed, Sünbüle, Mîzan, Akreb, Kavs, Cedî Delv, Hud» on iki bürcde hâkikat olmuştur. Onun için Hey'et ve Nücum istilâhında bürc ta'biri altısı şimalî ve altısı cenubî olan bu on ikiye mahsûs olup diğerlerinde suret ta'biri kullanılmıştır. Sûrei Furkanda geçen «

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا

âyetinin tefsirine bak. Semâda bu on iki burcun buldukları sahaya «mıntakatül'büruc» tesmiye edilir. Burada İbni Cerîr gibi bir

Sh:»5689

çokları bu on iki bürc tefsir etmişler, bir takımları kasırlar, ya'ni köşkler, ba'zıları menazili Kamer olan nücum, ba'zıları büyük kevkebler, ba'zıları da Semânın kapıları demişlerdir. Sahib Keşşaf der ki: bu on iki bürcdür. Bunlar teşbih üzere Semânın köşkleridir. Menâzili Kamer olan nücum da denilmiş. Kevakibin büyükleri zuhûrundan dolayı büruc tesmiye edildi de denilmiş, Semânın ebvabı da denilmiştir أه. Bunun hasılı

burcların birer köşk mefhumıyla tasvîrini tercih etmektir. Bu ma'nâ teşbih tarikiyle yıldızların hepsinde

mülâhaza olunabilirse de yüksek yüksek bâriz teşekküller arz eden mecmualar kasd edilmesi daha

zâhirdir. Bu miyanda on iki burc i'tibarî olmakla beraber en ma'ruf ma'nâsı olmak haysiyetiyle daha

mütebadir olur. Maamafih zikr olunan tefsirlerden her birinde bir fâidei mahsusa bulunduğu da derkâdır.

Hangisine göre mülâhaza edilse Semâi zatil'büruc, Dünya Semayı en yüksek tabakasıyla ifade etmiş olur.

2. ﴿وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ﴾ ve o yevmi mev'uda - ki mü'minlere va'd, kâfirlere va'id olan Kıyamet

günü, ceza günüdür. 3. ﴿وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ﴾ ve şâhide ve meşhûde kasem olsun ki - bu şâhid

ve meşhûd, huzur ma'hasına şuhuddanda şehadetten de olabilir ve bundan dolayı burada bir çok vecihler

söylenmiş ise de en zâhir olan ma'na o gün hazır olup da o Kıyameti gören veya onda şâhidlik edecek

olanlarla görülecek ve şehadet edilecek olan hâilelerin ve vukuatın hepsine şâmil olmak üzere her hangi

bir şâhid ve meşhûd olmasıdır. Binaenaleyh Allah tealâ bu Dünyanın en yüksek muhitiyle Kıyamet gününe

ve onun bütün muhteveyâtına kasem eylemiştir. Bu kasemin cevabı « إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا » yâhud

« إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ » olup aradakiler mu'terizadır. Çünkü « قُتِلَ » de cevab alâmeti yoktur, zira

mazî müsbet kaseme cevab olunca « لَقَدْ قُتِلَ » gibi « لَامَ » ve « قَدْ » dahil olmak lâzımdır,

ancak kelâm

Sh:»5690

uzandığı zaman « قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى » gibi birisinin hazfı câiz ola bilirse de kutile de hiç biri

yoktur» denilmiş isede ba'zıları burada da kasem uzamış olduğu için « لَقُتِلَ » takdirinde olarak « لام

» in hazf edilmiş olması câiz olacağını söylemişler. Ve ma'na i'tibariyle de bunu yakın bulmuşlardır. Lâkin «

لام » ve « قَدْ » ikisinin de hazfı câyi nazar olduğundan asıl cevabın mahzuf olup kutile cümlesinin

cevab makamına ikame edilmiş olması daha doğru olacağı da beyan olunmuştur. Sûrenin sevkı küffarın

eziyetlerine karşı mü'minlerin iymanda tesbîti ve mü'minlere eziyyet edenlerin âkıbet ashabı uhduv gibi

mel'un ve makhûr olacaklarını anlattığından asıl cevabın mazmunu şu olur: mü'minler kâfirlerden

görecekları mihnet ve ezaya karşı iymanlarında sabr ü sebat etmelidirler. Çünkü mü'minlere eziyyet

edenler âkıbet kahrolunacaklardır. Netekim 4. ﴿ قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُحْدُودِ ﴾ katledildi

ashabı uhduv - burada kutile, hâkikat ma'nasına olmak tecviz edilmiş ise de ma'nevî helâke de şamil olmak

üzere tel'in, ya'ni rahmeti ilâhiyyeden tard suretiyle kahr u tenkil ma'nasına tefsiri daha ma'ruftur.

UHDUD VE HADD, yerde olan uzun handak veya yarıga bir de kamçı ile döğülen kimselerin

bedenlerinde yol yol kan oturarak moraran kamçı yerlerine denir. Burada bedeli iştilal suretiyle şöyle

iyzah ediliyor: 5. ﴿النَّارِ﴾ o ateş ki ﴿ذَاتِ الْوَقُودِ﴾ vekudlu - tutuşturacak odunu çırası

çok, ya'ni o alevli ateşi müştemil olan uhdudun, o ateş handakının sahibleri ki mü'minleri imanlarından vaz

geçirmek üzere içine atmak için böyle ateş handakları yaptıklarından dolayı Ashabı uhdud namını almışlar.

Lâkin kalblerindeki imanını bu suretle yakmağa çalışanlar muvaffak olamamış, bil'akis tel'în edilerek mağlûb

ve makhûr ve

Sh:»5691

bednâm olmuşlardır. Bunların kimler ve nerelerde olduğuna ve Yemende, Necranda, Irakta, Şamda,

Habeşte, Mecus veya Yehud veya bazı mülûk tarafından yapıldığına dair müteaddid rivayetler nakl edilmiş

ise de Kur'anda ta'yinlerine kasd teallûk etmediğinden ancak vasıf ve filleriyle zikr olunmuşlardır.

Ebu Hayyan derki: Müfessirîn, Ashabı uhdud hakkında ondan ziyade akval zikretmişlerdir. Her kavlin

de bir uzun kıssası vardır. Biz onları bu kitabımıza yazmak istemedik. Hepsinin mazmunu şudur: kâfirlerden

bir takım kimseler yerde handaklar açtılar ve onlara ateş yaktılar, mü'minleri ona arz ettiler, dîninden

döneri bıraktılar, imanda ısrar edeni yaktılar, Ashabı uhdud mü'minleri yakanlardır اھ . Kaffal tefsirinde

de demiştirki: Ashabı uhud kissasında muhtelif rivayetler zikr etmişlerdir. Maamafih içlerinde sahih denecek derecede bir şey yoktur. Ancak şunda müttefiktirler ki mü'minlerden bir kavim, kavmlarına yâhud üzerlerinde hâkim olan kâfir bir melîke muhalefet etmişler, o da onları uhuda attırmıştır. Ve zann ederim ki demiş: bu vâkıa Kureyş indinde meşhûr idi. Allah tealâ bunu Resulünün ashabına zikr ederek dînleri hakkında ma'ruz oldukları ezalara sabr-u tehammül lüzumuna tenbih buyurmuştur. Çünkü haberlerde meşhûr olduğu üzere Kureyş müşrikleri mü'minlere eziyyet ediyorlardı **اه**. Bu babda Muhaddisînin en ziyade tercih eyledikleri rivayet, Müslim, Tirmizî, Neseî ve daha ba'zılarının Suheybden Hazreti Peygambere merfuan tahric ettikleridir ki Tirmizî ona sâde «hasenün garîbün» demiştir. Sahih dememiştir.

Onun için biz de yalnız Kur'anın beyaniyle iktifa edelim: hangi kavımdan olursa olsun Ahsabı uhud tel'in

edildiler 6. ﴿اذْهَبْ عَلَيْهِمْ قُعُودًا﴾ o vakit ki o ateşin üzerine oturmuşlardı - ya'ni etrafına

toplanmışlar karşısından seyrediyorlardı, bu vaz'iyet

Sh:»5692

kendi haklarında bil'ahare felâketi müstelzim olduğuna işaret için bilfiil ateşin üzerine oturmuşlar gibi tasvir

olunmuştur 7. ﴿وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودًا﴾ mü'minlere

yaptıklarına karşı şâhid de oluyorlardı - öyle katı yürekli kâfirler idi ki hem mü'minleri ateşe atıyorlar, hem de

o feâat karşısında oturup seyr-ü temâşa etmekten zevk alıyorlardı. Yâhud diğer bir ma'na ile mü'minlere

yaptıkları kendi başlarına geçmiş, o azâbı kendileri de görmüşlerdi. Acaba o mü'minler ne yapmışlar, onları

o derece intikama sevk edecek neler yapmışlar da kızmışlardı denirse 8. ﴿وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ﴾

onlardan, beğenmedikleri o mü'minlerden o derece kızdıkları şey de başka değil

﴿أَنْ آمَنُوا﴾ - « أَنْ آمَنُوا » ancak Allaha iman etmeleri idi - ﴿إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ﴾
buyurulmayıp da muzari' ile « أَنْ يُؤْمِنُوا » buyurulması ileri doğru iymanda ısrarlarına işarettir.

Ya'ni o mü'minler kızılacak, kendilerinden intikam alınmağa kalkışılacak başka bir şey yapmıyorlar, ancak

Allaha inanıyorlar ve o iman ile gitmek istiyorlardı, o Allaha ki ﴿الْعَزِيزِ﴾ azîz - bütün izzet onun,

kimse onun izzetine karşı gelemesiz ﴿الْحَمِيدِ﴾ hamîd - bütün hamd onun, kimse onun karşısında

hamd-ü ta'zîme lâyık olamaz, 9. ﴿الَّذِي﴾ o ki

﴿لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ bütün göklerin ve Yerin mülk ve saltanatı hep onun

- hepsinde dilediği gibi tesarruf eder. İşte o mü'minler ancak o Allahın mülküne izzet ve hamdine inandıkları

ve bu imanlarında devam etmek istedikleri için o uhudcular onlara kızıyorlar ve yaptıklarını yapıyorlardı

﴿وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ halbuki Allah her şey'e karşı şehîddir. - Hâzır

nâzırdır.

Sh:»5693

Bu cümle yalnız son âyete değil, « **وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ** »e

kadar hepsine tezyil olarak mü'minlere va'd ve onlara işkence edenlere va'iddir. Çünkü her şey'e şâhid olan

zül'celâl iki tarafın da fillerine şâhiddir. Ve ona göre cezalarını verir demek olur. Onun için bu cümlenin

istiklâline tenbih olmak üzere « **وَهُوَ** » diye zamir ile iktifa olunmayıp ismi celâl, ızhar olunmuştur. Bundan

bu suretle icmalen anlaşılan va'îd ve va'd, şu âyetlerle tasrîh ve tafsîl olunuyor: 10. **﴿إِنَّ الَّذِينَ﴾**

- bu hem şehadetî ilâhiyyenin hukmünü tafsîl, hem Ashabı uhudun tel'în olunmasının daha umumî bir

kübrâ ile ta'lîli, hem de kasemin cevabını tefsîr makamındadır. Ya'ni haberiniz olsun: o kimseler ki:

﴿فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ mü'minîn ve mü'minâta fitne yapmışlar -

iymanlarından çevirmek için onlara belâ olmuş, mihnet ve ezâ etmişler. **﴿ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا﴾**

sonra da tevbe etmemişlerdir. **﴿فَلَهُمْ﴾** ondan dolayı onlara muhakkak **﴿عَذَابُ جَهَنَّمَ﴾**

Cehennem azâbı vardır. - Bu küfürlerinin azâbıdır. **﴿وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ﴾** ve onlara

yangın azâbı vardır. - Bu da gittikçe tevessu' etmesi i'tibariyle bir yangına benzeyen fitnelerinden dolayı

kendilerini saracak olan diğer bir ateş azâbıdır. Bunun Âhirette veya Dünyada olması hakkında iki kavil

vardır. Buna mukabil 11.

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرَى مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ﴾ dir. - fevzi kebîr, büyük kurtuluş, büyük

Muraddır. Razî der ki: Ashabı uhdûd kıssası ve bâhusus bu âyet şuna delâlet eder: azîm ihlâk ile küfre ikrah

olunan mükrehe evlâ olan korkutulduğu şey'e karşı sabr etmektir. Ve o halde «

«الَّا مَنْ أٰكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ»

Sh:»5694

diye kelimeî küfrü ızhar, ruhsat gibidir. Kezzab müseylime Hazreti Peygamberin ashabından iki zatı

tutmuştu, birine benim Allahın Resulü olduğuma şehadet eder misin? Dedi, evet dedi, bunu bıraktı,

diğesine de öyle söyledi, o hayır sen kezzabsın dedi, bunu katl etti, aleyhissalâtü vesselâm da buyurdu ki:

Bırakılan ruhsatı aldı, onun için «لَا تَبَعَةَ عَلَيْهِ» beis yok, katl olunan ise fadlı aldı «

«فَهَنِيْعًا لَهُ» işte ona mübarek olsun. Sûrei Kehifte «

«إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ
تُفْلِحُوا إِذَا أَبَدًا» bak. Bu va'd-ü va'di daha ziyade te'yid ve takviye için buyuruluyor ki: 12.

﴿إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ﴾ şübhesiz rabbın batışı çok şiddetlidir. - Ya Muhammed.

BATŞ, unŕ-u savlet ile sert bir surette tutuştur. Böyle iken bir de şiddet ile tavsıfı o şiddetin fevkallâde

olan fezaatini tefhim içindir. Murad, Allah tealânın cebâbire ve zalemeyi müâheze ve ta'zibde kudretinin

şiddetini beyandır. Ki bu va'đi te'yiddir. 13. ﴿اِنَّهُ هُوَ يَبْدِي وَيُعِيدُ﴾ Zira ancak odur ki

hem mübdi hem mu'iddir. Hem bed'î hem iadeyi yapar. Onun için onun batşı mahlûkattan hiç birinin batşına

benzemez gayet şiddetlidir. Çünkü mahlûkatın batşı ne mebdee ne de meada nafiz ve hâkim olmaz.

Binaenaleyh Allahın azâbı kulların azâbi ile kıyas kabul etmez. İbni Zeyd ve Dahhâk demişlerdir ki: hılkati

ta meb'deinden inşa eder, sonra da Kıyamet günü haş ile iade eyler. İbni Abbastan mervî olan diğer bir

ma'nâ ile her bed'olunanı o ibdâ eder, her iade olunanı o iade eyler. Başka birinin dahli olmaz. Onun için

onun batşı gayet şiddetlidir. Yine İbni Abbastan şöyle bir ma'nâ mervîdir: küffara azâb etmeğe başlar, sonra

da iade eyler. Cehennem ateşi onları yer, nihayet kömür olurlar, sonra da onları yeni bir hılkat ile iade eder.

Bu ma'nâ «

كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ

» mazmunu olmak gerektir. Diğer bir ma'nâ ile: O müâhaze ve azâbını mebde'de, ya'ni Dünyada yaptđı

gibi Meâdda

ya'ni Âhirette de yapar. Ashabı uhdûd gibi cebabire ve zalemenin batş-u ta'zibi «

انَّمَا تَقْضَىٰ هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا» mantukunca yalnız Dünyada kalır. Ölüm ile ondan

kurtulunur. Fakat ölmekle Allahdan kurtulunmaz. Onun batışı Dünyadan Âhirette, şiddetten şiddete

ebediyyen devam edip gidebilir. 14. ﴿وَهُوَ الْغَفُورُ﴾ onunla beraber gafurdur, o - bu da va'di

te'yid ve vaîddeki « ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا » kaydinin de fâidesine işarettir. ﴿الْوَدُودُ﴾ Veduddur. -

Çok sevgili veya çok sevimlidir. Mahabbet; sevgi ma'nasına vüdd den vedûd, fe'ul bima'nâ fâil, ya'ni çok

muhibb veya bima'na meful, ya'ni çok mahbub ma'nalarına gelebilir. Ve ikisiyle de tefsîr edilmiştir. «Gafur»

a münasib olan evvelkisidir. Ya'ni ihsanı çok 15. ﴿ذُو الْعَرْشِ﴾ Arşın sahibi - maliki, yâhud bütün

kâinat mülk ve saltanatının sahibi ﴿الْمَجِيدُ﴾ meciddir. - Zat ve sıfâtında büyük, azîmüştandır.

Çünkü vacibülvücud, bütün sıfât ve esma'ı kemaliyyeyi cami'dir. 16. ﴿فَعَالٌ لِّمَا يُرِيدُ﴾ dir. -

Her ne murad ederse dilediği gibi yapar da yapar. - İradesi hiç şaşmaz. Onun için va'd ü vaîdini yerine

getireceğinde de aslâ şübhe yoktur. Helâk etmek murad ettiklerini muhakkak ihlâk eder, fevze irdirmek

murad ettiklerini de muhakka irdirir. 17. ﴿هَلْ أَتَيْكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ﴾ - istifham takrir

içindirki Allahın fa'alün limâyürfd olduğunu ve batşının şiddetini misal ile takrir ve düşmanlarına karşı

Resulullah'a va'di nüsretle tesliyedir. Cünüddan murad Peygambere karşı toplanmış olan ordular,

cemaatlerdir. Ya'ni 18. ﴿فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ﴾ Fir'avn ve Semud - Kavmı gibilerki bunların kıssaları,

Allaha ve Resullerine karşı küfr-ü tugyanları ve Allahın onları

Sh:»5696

ordularına ve kuvvetlerine rağmen nasıl tutuverip de helâk ve ta'zib eylediği Kur'anın müteaddid yerlerinde

anlatılmıştır. İymanı olanlar bunlardan ibret alırlar. 19.

﴿بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ﴾ Fakat küfredenler bir tekzib içinde

müstağraktırlar. - Bu « بل » mu'asır kâfirlerin halini beyana intikal içindir. Ya'ni bunlar anlatıldığı halde

kâfirler hâlâ Allah tealânın kuvvet ve kudretine ve Kur'anın va'd-ü va'id ile beyanatının hakkıyyetine

inanmıyorlar, o büyük fevze irmek istemiyorlar da bunlar yalandır, asılsızdır diye bir tekzib sevdası içine

dalmışlar, akıbetlerinin fenalığını düşünmüyorlar. 20. ﴿وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ﴾

halbuki Allah arkalarından kuşatmış - kitaplarını arkalarından verecek, onun ilm-ü kudretinden çıkıp

kurtulmalarına imkân yok. 21. ﴿بَل﴾ - evvelki «bel» e nâzir olarak onların küfür ve tekziblerini redd

için Kur'anın şanını beyana intikaldır. Ya'ni kâfirler tekzib ediyorlar ammâ ﴿هُوَ﴾ o - hadîs, ya'ni

bunları anlatan bu kitab **﴿قُرْآنٌ مَجِيدٌ﴾** yüksek şanlı bir Kur'andır. - Kitaplar içinde şeref-ü şanı

en yüksek: üslûbu hepsinden âlî, mazmunu kizb-ü töhmetten ârî, binaenaleyh iman ile okunup amel

edilmesi lâzım gelen bir kitabdır. 22 **﴿فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ﴾** Ki bir Levhı mahfuzdadır. - Allahın

hızıyle tahriften, yanlışlıktan masun bir Levhte sâbit ve mahfuzdur. Bu levh lisani şeri'de meşhûr olan levhı

mahfuzdur ki Sûrei Yasinde « **وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ** » buyurulduğu

üzere bütün eşyanın yazıldığı sahifei vücuddur. Onun da aslı ümmül'kitab olan ılmullahdır.